

Svar på skriftligt spörsmål SSS 136/2016 rd

Svar på skriftligt spörsmål om regionala försök med språkundervisning

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Ärade talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spörsmål SS 136/2016 rd undertecknat av riksdagsledamot Sami Saivio /saf:

Inom vilka tidsramar avser regeringen göra det möjligt att genomföra regionala försök med språkundervisning enligt regeringsprogrammet och enligt en kläm som riksdagen antog våren 2015, och

vad avser regeringen göra för att säkra att försöket ger oss en bild av skolelevers och studerandes behov av språkundervisning på olika håll i Finland, och att denna bild är så bred och omfattande som möjligt?

Som svar på detta spörsmål anför jag följande:

I 17 § 1 mom. i grundlagen stadgas att Finlands nationalspråk är finska och svenska. I 2 mom. fastställs att vars och ens rätt att hos domstol och andra myndigheter i egen sak använda sitt eget språk, antingen finska eller svenska, samt att få expeditioner på detta språk ska tryggas genom lag. Det allmänna ska tillgodose landets finskspråkiga och svenskspråkiga befolknings kulturella och samhälleliga behov enligt lika grunder.

Grundlagen definierar de allmänna ramarna för språklagstiftningen, och mer ingående bestämmelser finns i lagarna och förordningarna. Språklagen tryggar språkrättigheterna för finskspråkiga och svenskspråkiga på det sätt som grundlagen kräver. I språkkunskapslagen föreskrivs att för statliga tjänster eller tjänster i tvåspråkiga kommuner med högskoleexamen som behörighetsvillkor krävs nöjaktiga skriftliga kunskaper i minoritetsspråket. I enspråkiga kommuner krävs nöjaktig förmåga att förstå det andra språket. Enligt statsrådets förordning om universitetsexamina (794/2004) och statsrådets förordning om yrkeshögskolor (352/2003) ska en studerande i de studier som ingår i yrkeshögskoleexamen eller på annat sätt visa sig ha förvärvat sådana kunskaper i finska och svenska som enligt språkkunskapslagen krävs av statligt anställda inom en tvåspråkig myndighet.

I 3 § i lagen om grundläggande utbildning föreskrivs att vid utbildningen iakttas enhetliga grunder i hela landet enligt vad som bestäms i denna lag. 11 § i samma lag innehåller föreskrifter om vilka undervisningsämnen som ingår i den grundläggande utbildningen. Alla ska utöver sitt modersmål få undervisning i det andra inhemska språket och minst ett främmande språk. Målet för den grundläggande utbildningen är att alla finländska elever ska lära sig att kommunicera på det andra inhemska språket och på andra språk.

Svar på skriftligt spørgsmål SSS 136/2016 rd

Ett försök som innebär att det andra inhemska språket uteblir förutsätter att lagen om grundläggande undervisning ändras. Det avsedda försöket är inte möjligt enligt de nuvarande försöksparagraferna. Ett utkast till proposition om en ändring av lagen om grundläggande utbildning bereds som bäst. Det är än så länge omöjligt att ange exakt när lagen träder i kraft. Deltagarna i försöket väljs genom ett ansökningsförfarande. Ingen kommun kan ges särskilt företräde, utan försökskommunerna ska väljas på jämlika grunder. För att säkra att undervisningsförsöken är ändamålsenliga och ger resultat måste de följa en försöksplan. Denna ska bl.a. innehålla riktlinjer för resultatrapportering och uppföljning.

Ett mål har varit att på förhand klarlägga vilka krav grundlagen ställer på försöken. Viktiga frågor ur grundlagssynvinkel är elevernas rätt till likabehandling och deras kulturella rättigheter, hur propositionen påverkar de språkliga rättigheterna och de krav som bl.a. grundlagsutskottet har formulerat för lagstiftningsförsöket.

I grundlagsgranskningen av försöken fastställs att dessa måste vara klart och tydligt definierade och försöksperioden måste vara sådan att den motsvarar försökets syfte. Grundlagsutskottet har fastställt att försöksbestämmelserna ska ges på bestämd tid så att de endast är i kraft den tid som behövs som försöket. Försöket handlar om en oerhört viktig del av en persons hela studieväg och senare karriärutveckling, och det är en exceptionellt krävande och lång process att följa upp resultaten. Om försöket begränsas till ett visst område måste det finnas en grundad anledning till detta. Om en grundad anledning saknas är det inte motiverat att begränsa försöket till att gälla endast en viss landsdel eller undervisningen på ett visst språk. Försöket innebär inte att det allmänna kan kringgå sin plikt att garantera service på finska och svenska på den nivå som grundlagen avser, nu och framöver. Detta faktum medför särskilda begränsningar för hur och i vilken omfattning försöket kan genomföras.

En viktig fråga för de elever som deltar i försöket och för deras rättigheter är om den uteblivna undervisningen i det andra inhemska språket leder till sämre jämlikhet vid fortsatta studier eller när de ansöker om anställning eller tjänst. Med beaktande av de rättigheter som tryggas i grundlagen och språklagen och med tanke på kraven i språkkunskapslagen blir det svårt att undvika att personer som inte kan svenska hamnar i sämre ställning än andra på grund av att de inte kan det andra inhemska språket tillräckligt bra. Möjligheten att börja studera det andra inhemska språket först på andastadiet eller i högstadiet kan inte garanteras i alla situationer.

Propositionen som gäller försöket väcker alltså en rad grundlagsrelaterade frågor, och dessa dryftas som bäst i samband med att regeringspropositionen bereds. Propositionen ska i sinom tid behandlas i grundlagsutskottet, som i sista hand bestämmer om försöket kan godkännas med hänsyn till de grundläggande fri- och rättigheterna.

Helsingfors 4.4.2016

Undervisnings- och kulturminister Sanni Grahn-Laasonen